

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (druhého senátu)

14. září 2017*

„Řízení o předběžné otázce – Hospodářská soutěž – Článek 102 SFEU – Zneužití dominantního postavení – Pojem ‚nepřiměřená cena‘ – Poplatky vybírané organizací pro kolektivní správu autorských práv – Srovnání s poplatky účtovanými v jiných členských státech – Volba referenčních států – Kritéria pro posouzení cen – Výpočet pokuty“

Ve věci C-177/16,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Augstākā tiesa Administratīvo lietu departaments (Nejvyšší soud, oddělení správních věcí, Lotyšsko) ze dne 22. března 2016, došlým Soudnímu dvoru dne 29. března 2016, v řízení

Autortiesību un komunikēšanās konsultāciju aģentūra / Latvijas Autoru apvienība

proti

Konkurences padome,

SOUDNĪ DVŪRS (druhý senát),

ve složení M. Ilešič, předseda senátu, A. Prechal (zpravodaj), A. Rosas, C. Toader a E. Jarašiūnas, soudci,

generální advokát: N. Wahl,

vedoucí soudní kanceláře: X. Lopez Bancalari, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 8. února 2017,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za Autortiesību un komunikēšanās konsultāciju aģentūra / Latvijas Autoru apvienība U. Zeltiņšem, S. Novickou a D. Silava-Tomsone, advokāti,
- za lotyšskou vládu J. Treijs-Gigulisem a I. Kalniņšem, jakož i G. Bambāne, I. Kucina a D. Pelše, jako zmocněnci,
- za německou vládu A. Lippstreuem a T. Henzem, jako zmocněnci,
- za španělskou vládu M. Sampol Pucurullem, jako zmocněncem,
- za nizozemskou vládu M. H. S. Gijzen a M. K. Bultermanem, jako zmocněnci,

* Jednací jazyk: lotyština.

– za Evropskou komisi C. Vollrathem, jakož i I. Rubene a F. Castilla Contreras, jako zmocněnci,
po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 6. dubna 2017,
vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 102 druhého pododstavce písm. a) SFEU.
- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi Autortiesību un komunikēšanās konsultāciju aģentūra / Latvijas Autoru apvienība (agentura pro informování o autorských právech a veřejné provozování děl/lotyšské sdružení autorů, Lotyšsko) (dále jen „AKKA/LAA“) a Konkurences padome (rada pro hospodářskou soutěž, Lotyšsko) ve věci pokuty uložené posledně uvedenou agentuře AKKA/LAA z důvodu zneužití dominantního postavení.

Právní rámec

Unijní právo

- 3 Článek 3 nařízení Rady (ES) č. 1/2003 ze dne 16. prosince 2002 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v člancích [101 a 102 SFEU] (Úř. věst. 2003, L 1, s. 1) je nadepsán „Vztah mezi články [101 a 102 SFEU] a vnitrostátními právními předpisy o hospodářské soutěži“ a v odstavci 1 stanoví:

„[...] Pokud orgány pro hospodářskou soutěž členských států nebo vnitrostátní soudy použijí vnitrostátní právní předpisy o hospodářské soutěži na zneužití zakázané článkem 102 [SFEU], použijí také článek 102 [SFEU].“

- 4 Článek 5 uvedeného nařízení, nadepsaný „Pravomoci orgánů pro hospodářskou soutěž členských států“, v prvním pododstavci stanoví:

„Orgány pro hospodářskou soutěž členských států mají pravomoc používat články [101 a 102 SFEU] v jednotlivých případech. Za tímto účelem mohou z vlastního podnětu nebo na základě stížnosti přijímat tato rozhodnutí:

[...]

– ukládat pokuty, penále nebo jiné sankce stanovené vnitrostátními právními předpisy.

[...]“

- 5 Článek 23 uvedeného nařízení, nadepsaný „Pokuty“, v odstavcích 2 a 3 uvádí:

„2. Komise může rozhodnutím uložit podnikům a sdružením podniků pokuty, pokud úmyslně nebo z nedbalosti:

a) se dopouštějí jednání v rozporu s články [101 nebo 102 SFEU] [...]

[...]

Pokuta u každého podniku a sdružení podniků podílejících se na protiprávním jednání nesmí přesáhnout 10 % jeho celkového obratu za předchozí hospodářský rok.

[...]

3. Při stanovování výše pokuty se přihlíží k závažnosti a k délce trvání protiprávního jednání.“

Lotyšské právo

- 6 Článek 13 Konkurences likums (zákon o hospodářské soutěži) ze dne 4. října 2001 (*Latvijas Vēstnesis*, 2001, č. 151) má tentýž dosah jako čl. 102 druhý pododstavec písm. a) SFEU.

Spor v původním řízení a předběžné otázky

- 7 AKKA/LAA, organizace pro kolektivní správu autorských práv k hudebním dílům, je jediným subjektem, který je v Lotyšsku oprávněn k úplatnému poskytování licencí k veřejnému provozování hudebních děl, k nimž spravuje autorská práva. Vybírá poplatky, z nichž jsou odměňováni lotyšští a – prostřednictvím smluv uzavřených se zahraničními správcovskými organizacemi – zahraniční majitelé práv. Mezi držitele licencí patří především prodejny a prostory pro poskytování služeb, jakožto uživatelé děl chráněných autorským právem a právy s ním souvisejícími.
- 8 Rozhodnutím ze dne 1. prosince 2008 rada pro hospodářskou soutěž udělila AKKA/LAA pokutu z důvodu zneužití dominantního postavení, a to na základě nadměrné výše poplatků. AKKA/LAA následně stanovila nový sazebník platný od roku 2011. Dne 31. května 2012 zahájila rada pro hospodářskou soutěž přezkum nových poplatků.
- 9 V rámci daného řízení rada pro hospodářskou soutěž nejprve srovnala poplatky účtované v Lotyšsku za užívání hudebních děl v prodejnách a prostorách pro poskytování služeb s poplatky účtovanými v Litvě a v Estonsku jakožto sousedními státy s podobnými trhy. Rada pro hospodářskou soutěž konstatovala, že poplatky účtované v Lotyšsku jsou vyšší nežli ty účtované v Estonsku a ve většině případů i než ty účtované v Litvě. Třebaže jsou v těchto třech členských státech poplatky stanovovány v závislosti na velikosti dotyčné prodejny nebo prostor pro poskytování služeb, rada pro hospodářskou soutěž uvedla, že u ploch mezi 81 m² a 201–300 m² jsou poplatky účtované v Lotyšsku dva až třikrát vyšší než ty účtované ve zbývajících dvou pobaltských státech.
- 10 Zadruhé rada pro hospodářskou soutěž provedla na základě parity kupní síly (dále jen „PPP“) srovnání s poplatky uplatňovanými zhruba ve dvaceti dalších členských státech a v tomto ohledu konstatovala, že poplatky účtované v Lotyšsku o 50 % až 100 % přesahují průměrnou výši poplatků v těchto dalších členských státech. Konkrétně pro prodejny nebo prostory pro poskytování služeb o ploše 85,5 až přibližně 140 m² byly vyšší pouze poplatky účtované v Rumunsku.
- 11 Jelikož měla za to, že poplatky uplatňované v Lotyšsku nejsou v oblastech, v nichž jasně převyšují úroveň poplatků v Estonsku a v Litvě, přiměřené, uložila rada pro hospodářskou soutěž rozhodnutím ze dne 2. dubna 2013 agentuře AKKA/LAA pokutu ve výši 45 645,83 lotyšských latů (LVL) (přibližně 32 080 eur) za zneužití dominantního postavení podle čl. 13 odst. 1 bodu 4 zákona o hospodářské soutěži a čl. 102 druhého pododstavce písm. a) SFEU (dále jen „napadené rozhodnutí“). Rada pro hospodářskou soutěž výši uvedené pokuty stanovila na základě obratu AKKA/LAA, přičemž měla za to, že odměny vybrané pro majitele práv jsou nedílnou součástí obratu uvedené organizace a musí být zohledněny.

- 12 AKKA/LAA podala žalobu k Administratīvā apgabaltiesa (krajský správní soud, Lotyšsko) za účelem zrušení napadeného rozhodnutí, v níž v podstatě na svou podporu uplatňovala čtyři argumenty. Zaprvé rada pro hospodářskou soutěž srovnání poplatků účtovaných v Lotyšsku v převážné míře omezila na poplatky účtované v sousedních zemích, tedy Estonsku a Litvě, přestože z pohledu hrubého domácího produktu, jakož i cenové úrovně je situace Lotyšska srovnatelná rovněž se situací Bulharska, Rumunska, Polska a Maďarska. Zadruhé rada pro hospodářskou soutěž nepřiblížila pochopitelnou formou metodu, na jejímž základě byly určeny referenční poplatky. Zatřetí rada pro hospodářskou soutěž měla nesprávně za to, že odůvodnění výše těchto poplatků přísluší AKKA/LAA. Začtvrté rada pro hospodářskou soutěž neměla při stanovení pokuty pro AKKA/LAA přihlížet k částkám vybraným na odměnu autorům, jelikož tyto částky nejsou majetkem uvedené organizace.
- 13 Rozsudkem ze dne 9. února 2015 Administratīvā apgabaltiesa (krajský správní soud) napadené rozhodnutí částečně zrušil. Uvedený soud měl sice za to, že rada pro hospodářskou soutěž právem konstatovala zneužití dominantního postavení ze strany AKKA/LAA. Stejně tak měl za to, že srovnání poplatků za stejný druh služeb mezi Lotyšskem, Estonskem a Litvou bylo odůvodněné a že AKKA/LAA nijak nezduvodnila, z jakého důvodu jsou poplatky účtované v Lotyšsku podstatně vyšší nežli poplatky v Estonsku a v Litvě. Jelikož však rozhodl, že rada pro hospodářskou soutěž při stanovení výše pokuty nesprávně zohlednila částky vybrané na odměnu autorům, uložil uvedený soud radě pro hospodářskou soutěž, aby ve lhůtě dvou měsíců od vyhlášení rozsudku stanovila novou výši pokuty.
- 14 AKKA/LAA podala proti uvedenému rozsudku k předkládajícímu soudu kasační opravný prostředek, jelikož v něm nebylo vyhověno všem jejím návrhovým žádáním. Rada pro hospodářskou soutěž rovněž podala proti uvedenému rozsudku kasační opravný prostředek, jelikož Administratīvā apgabaltiesa (krajský správní soud) zrušil části napadeného rozhodnutí týkající se uložené pokuty.
- 15 Podle AKKA/LAA Administratīvā apgabaltiesa (krajský správní soud) neuvedl objektivní a přezkoumatelná kritéria, která by odůvodňovala to, že poplatky účtované v Lotyšsku mohou být srovnávány s poplatky v Estonsku a Litvě. Uvedený soud tedy nevycházel z hospodářských kritérií, ale z kritérií souvisejících s územní, historickou a kulturní situací společnou uvedeným státům.
- 16 Uvedená organizace přitom zpochybňuje zejména to, že by zeměpisná blízkost ostatních pobaltských států mohla být rozhodujícím kritériem.
- 17 Rada pro hospodářskou soutěž zase tvrdí, že uložená pokuta je v souladu s platnými vnitrostátními právními předpisy. Zejména zdůrazňuje, že v právu hospodářské soutěže je třeba „obratem“ rozumět celkovou výši veškerých příjmů plynoucích z hospodářské činnosti, což v projednávaném případě zahrnuje i částky vybrané AKKA/LAA na odměnu autorů.
- 18 Augstākā tiesa Administratīvo lietu departaments (Nejvyšší soud, oddělení správních věcí, Lotyšsko) se zabývá vhodným výkladem čl. 102 druhého pododstavce písm. a) SFEU. Zaprvé si klade otázku, zda činnosti AKKA/LAA mají dopad na obchod mezi členskými státy, a tudíž zda věc dotčená v původním řízení spadá do působnosti uvedeného ustanovení. Zadruhé má pochybnosti o použitém způsobu stanovení nepřiměřenosti cen. Zatřetí váhá ohledně určení výše pokuty, zejména ohledně toho, zda bylo za tímto účelem třeba zohlednit odměny určené majitelům práv.
- 19 Co se týče prvního bodu, předkládající soud uvádí, že v napadeném rozhodnutí rada pro hospodářskou soutěž uvedla, že AKKA/LAA vybírala poplatky rovněž za hudební díla pocházející z jiných členských států, a tudíž nepřiměřené ceny mohly odrazovat od užívání děl autorů z těchto států v Lotyšsku.
- 20 Pokud jde o druhý bod, týkající se použitého způsobu stanovení nepřiměřenosti cen, má za to, že pokud výše poplatků v některém členském státě odpovídá násobku poplatků účtovaných v ostatních členských státech, tak jako tomu bylo ve věci, ve které byl vydán rozsudek ze dne 13. července 1989,

Lucazeau a další (110/88, 241/88 a 242/88, EU:C:1989:326), naznačuje tato okolnost existenci zneužití dominantního postavení. Dále podotýká, že existuje ještě nejistota týkající se stanovení poplatků v situacích lišících se od poslední uvedené věci.

- 21 V projednávaném případě je třeba určit, zda srovnání poplatků účtovaných v Lotyšsku s poplatky účtovanými v Estonsku a v Litvě je dostačující. Takto omezené srovnání by se mohlo současně ukázat jako kontraproduktivní v tom smyslu, že organizace v sousedících státech by mohly ve vzájemné shodě zvýšit poplatky, aniž by to bylo tímto způsobem zjištělné. Pro případ, že by tento způsob srovnání nebyl možný, se předkládající soud zabývá tím, zda je třeba provádět srovnání rovněž s poplatky ve všech členských státech přepočtených na základě PPP.
- 22 Dále se předkládající soud zabývá tím, za jakých podmínek mohou být poplatky považovány za „zřetelně vyšší“ ve smyslu bodu 25 rozsudku ze dne 13. července 1989, Lucazeau a další (110/88, 241/88 a 242/88, EU:C:1989:326), a zda je dotýčný podnik povinen „zdůvodnit rozdíl poukázáním na objektivní rozdíly mezi situací dotýčného členského státu a situací panující ve všech ostatních členských státech“ ve smyslu téhož bodu.
- 23 Co se týče třetího bodu, týkajícího se určení výše pokuty, předkládající soud podotýká, že o takové situaci, jako je situace dotčená v původním řízení, v níž byla organizaci pro správu autorských práv uložena pokuta, Soudní dvůr doposud nerozhodoval. Proto je třeba objasnit, zda je třeba zohlednit částky vybrané jako odměny pro majitele autorských práv.
- 24 Za těchto okolností se Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments (Nejvyšší soud, oddělení správních věcí) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:
 - „1) Je čl. 102 [druhý pododstavec písm. a)] SFEU použitelný ve sporu, jehož předmětem jsou poplatky stanovené vnitrostátní organizací pro správu autorských práv, pokud tato rovněž vybírá poplatky za díla zahraničních autorů, přičemž jejich výše může odrazovat od užívání těchto děl v dotčeném členském státě?
 - 2) Je pro účely upřesnění pojmu ‚nepřiměřené ceny‘, který je použit v čl. 102 [druhém pododstavci písm. a)] SFEU, v oblasti autorských práv a práv s nimi souvisejících vhodné a dostatečné – a případně v jakých případech – porovnat ceny (poplatky) účtované na dotčeném trhu s cenami (poplatky) účtovanými na sousedních trzích?
 - 3) Je pro účely upřesnění pojmu ‚nepřiměřené ceny‘ použitého v čl. 102 [druhém pododstavci písm. a)] SFEU v oblasti autorských práv a práv s nimi souvisejících vhodné a dostačující použít paritu kupní síly na základě hrubého domácího produktu?
 - 4) Má se porovnání poplatků provést jednotlivě pro každý segment, nebo s ohledem na průměrnou výši poplatků?
 - 5) Při jak velkém rozdílu ve výši poplatků zkoumaných v souvislosti s pojmem ‚nepřiměřené ceny‘, který je použit v čl. 102 [druhém pododstavci písm. a)] SFEU, má být tento rozdíl považován za zřetelný, takže hospodářský subjekt zaujímající dominantní postavení musí prokázat, že jím účtované poplatky jsou přiměřené?
 - 6) Jaké informace lze v rámci použití čl. 102 [druhého pododstavce písm. a)] SFEU důvodně očekávat od hospodářského subjektu, aby prokázal přiměřenou povahu poplatků za chráněná díla, pokud náklady na tato díla nelze určit stejným způsobem jako u produktů materiální povahy? Jedná se výlučně o administrativní náklady daného správce autorských práv?

- 7) Je v případě porušení práva hospodářské soutěže třeba, aby při určení výše pokuty byly z obratu organizace pro správu autorských práv vyloučeny odměny, které tato organizace vyplatila autorům?“

K předběžným otázkám

K první otázce

- 25 Podstatou první otázky předkládajícího soudu je, zda může být obchod mezi členskými státy narušen úrovní poplatků stanovených takovou organizací pro správu autorských práv, jakou je AKKA/LAA, takže by se uplatnil článek 102 SFEU.
- 26 V tomto ohledu z ustálené judikatury vyplývá, že výklad a uplatnění podmínky týkající se účinků na obchod mezi členskými státy, která je obsažena v člancích 101 a 102 SFEU, musí vycházet ze skutečnosti, že jejím cílem je vymezení v oblasti právní úpravy hospodářské soutěže hranici mezi působností unijního práva a působností práva členských států. Do působnosti unijního práva tedy spadá každá kartelová dohoda a každé jednání, které mohou narušit svobodu obchodu mezi členskými státy takovým způsobem, který může narušit uskutečnění cílů jednotného trhu mezi členskými státy, zejména oddělováním vnitrostátních trhů nebo změnou struktury hospodářské soutěže na společném trhu (rozsudek ze dne 25. ledna 2007, *Dalmine v. Komise*, C-407/04 P, EU:C:2007:53, bod 89 a citovaná judikatura).
- 27 Aby rozhodnutí, dohoda nebo jednání mohly ovlivnit obchod mezi členskými státy, musí na základě souhrnu skutkových a právních okolností umožnit předpokládat s dostatečnou pravděpodobností, že mohou přímo nebo nepřímo, skutečně nebo potenciálně ovlivnit obchod mezi členskými státy, a to tak, že se lze obávat, že by mohly být překážkou uskutečňování jednotného trhu mezi členskými státy. Kromě toho je třeba, aby tento vliv nebyl zanedbatelný (rozsudek ze dne 25. ledna 2007, *Dalmine v. Komise*, C-407/04 P, EU:C:2007:53, bod 90 a citovaná judikatura).
- 28 Soudní dvůr přitom již nepřímo uznal, že poplatky účtované organizací pro správu autorských práv, která se nachází v monopolním postavení, mohou mít vliv na přeshraniční obchod, takže se na tuto situaci uplatní článek 102 SFEU (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 13. července 1989, *Tournier*, 395/87, EU:C:1989:319; ze dne 13. července 1989, *Lucazeau a další*, 110/88, 241/88 a 242/88, EU:C:1989:326, jakož i ze dne 27. února 2014, *OSA*, C-351/12, EU:C:2014:110).
- 29 Obchod mezi členskými státy může být totiž ovlivněn poplatkovou praxí takové organizace pro správu autorských práv, jako je AKKA/LAA, která má ve svém členském státě monopol a vedle práv lotyšských majitelů spravuje i práva majitelů zahraničních.
- 30 Proto je třeba na první otázku odpovědět, že obchod mezi členskými státy může být ovlivněn úrovní poplatků stanovených organizací pro správu autorských práv, která má monopol a spravuje i práva zahraničních majitelů, takže se uplatní článek 102 SFEU.

Ke druhé, třetí a čtvrté otázce

- 31 Podstatou druhé, třetí a čtvrté otázky předkládajícího soudu, kterými je třeba se zabývat současně, je, zda pro účely posouzení, zda organizace pro správu autorských práv účtuje nepřiměřené ceny ve smyslu čl. 102 druhého pododstavce písm. a) SFEU, je vhodné srovnat výši jejích poplatků s výší poplatků účtovaných v okolních státech, jakož i s poplatky účtovanými v dalších členských státech upravenými na základě PPP, a dále, zda to má být srovnání každého segmentu uživatelů, nebo průměrné úrovně poplatků.

- 32 Bez dalšího je třeba připomenout, že pojem „podnik“ uvedený v článku 102 SFEU zahrnuje jakoukoliv entitu vykonávající hospodářskou činnost nezávisle na právním postavení této entity a způsobu jejího financování (viz zejména rozsudek ze dne 1. července 2008, MOTOE, C-49/07, EU:C:2008:376, body 20 a 21 a citovaná judikatura).
- 33 Hospodářskou činnost představuje jakákoli činnost spočívající v nabízení zboží nebo poskytování služeb na daném trhu (rozsudek ze dne 1. července 2008, MOTOE, C-49/07, EU:C:2008:376, bod 22 a citovaná judikatura). V projednávaném případě ze spisu, který má Soudní dvůr k dispozici, plyne, že není zpochybňováno, že činnost AKKA/LAA, spočívající ve výběru poplatků, z nichž jsou odměňováni autoři hudebních děl, je službou.
- 34 Kromě toho taková organizace, jako je AKKA/LAA, která má na poskytování takové služby na území členského státu monopol, má dominantní postavení na podstatné části vnitřního trhu ve smyslu článku 102 SFEU (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 27. února 2014, OSA, C-351/12, EU:C:2014:110, bod 86 a citovaná judikatura).
- 35 Zneužití dominantního postavení ve smyslu uvedeného článku přitom může spočívat v uplatňování přemrštěné ceny bez přiměřeného poměru k hospodářské hodnotě poskytnutého plnění (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 11. prosince 2008, Kanal 5 a TV 4, C-52/07, EU:C:2008:703, bod 28 a citovaná judikatura).
- 36 V tomto ohledu se jedná o posouzení, zda existuje nadměrná disproporce mezi skutečnými náklady a požadovanou cenou, a je-li tomu tak, o přezkum toho, zda není uplatňována nepřiměřená cena, a to v absolutním vyjádření nebo ve srovnání s konkurenčními výrobky (rozsudek ze dne 14. února 1978, United Brands a United Brands Continentaal v. Komise, 27/76, EU:C:1978:22, bod 252).
- 37 Nicméně jak v podstatě uvedl generální advokát zejména v bodě 36 svého stanoviska a jak uznal rovněž Soudní dvůr (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 14. února 1978, United Brands a United Brands Continentaal v. Komise, 27/76, EU:C:1978:22, bod 253), existují i jiné metody umožňující stanovit případnou přemrštěnou povahu ceny.
- 38 Podle judikatury Soudního dvora metoda založená na srovnání cen účtovaných v dotyčném členském státě s cenami účtovanými v jiných členských státech musí být považována za možnou. Z uvedené judikatury totiž plyne, že pokud podnik s dominantním postavením stanoví za své služby poplatky, které jsou zřetelně vyšší než poplatky účtované v ostatních členských státech, a pokud bylo srovnání výše poplatků učiněno na jednotném základě, je nutné tento rozdíl považovat za ukazatel zneužití dominantního postavení (rozsudky ze dne 13. července 1989, Tournier, 395/87, EU:C:1989:319, bod 38, jakož i ze dne 13. července 1989, Lucazeau a další, 110/88, 241/88 a 242/88, EU:C:1989:326, bod 25).
- 39 Nicméně vzhledem k tomu, že ve věcech, ve kterých byly vydány rozsudky uvedené v předchozím bodě, byly poplatky uplatňované organizací pro správu autorských práv v jednom z členských států srovnány s poplatky uplatňovanými ve všech ostatních tehdejších členských státech, se předkládající soud zabývá tím, zda takové srovnání, jako je to, které ve věci dotčené v původním řízení provedla rada pro hospodářskou soutěž ohledně poplatků účtovaných AKKA/LAA v Lotyšsku a poplatků účtovaných v Litvě a v Estonsku, podpořené srovnáním s poplatky uplatňovanými v dalších členských státech, upravených na základě PPP, je dostatečně reprezentativní.
- 40 V tomto ohledu je třeba především uvést, že srovnání nemůže být považováno za nedostatečně reprezentativní pouze z důvodu, že zahrnuje omezený počet členských států.

- 41 Naopak takové srovnání může být relevantní, pokud jak uvedl generální advokát v bodě 61 svého stanoviska, byly referenční členské státy vybrány podle objektivních, přiměřených a ověřitelných kritérií. Neexistuje tedy minimální počet trhů, které by bylo třeba srovnávat, a výběr vhodných obdobných trhů záleží na konkrétních okolnostech každého případu.
- 42 Mezi daná kritéria mohou patřit zejména spotřebitelské zvyklosti a další hospodářské nebo sociokulturní prvky, jako například hrubý domácí produkt na hlavu a kulturní a historické dědictví. Předkládajícímu soudu přísluší posoudit relevantnost kritérií použitých ve věci v původním řízení, a to při zohlednění všech okolností daného případu.
- 43 Co se týče srovnání poplatků uplatňovaných organizací pro správu autorských práv dotčenou v původním řízení s poplatky uplatňovanými organizacemi působícími v dané dvacítky členských států (mimo Estonsko a Litvu), takové srovnání může sloužit k ověření výsledků již získaných srovnáním zahrnujícím menší množství členských států.
- 44 Dále je třeba připomenout, že srovnání cen účtovaných v dotčeném členském státě s cenami účtovanými v dalších členských státech musí být uskutečněno na jednotném základě (rozsudky ze dne 13. července 1989, Tournier, 395/87, EU:C:1989:319, bod 38, jakož i ze dne 13. července 1989, Lucazeau a další, 110/88, 241/88 a 242/88, EU:C:1989:326, bod 25).
- 45 V projednávaném případě přísluší předkládajícímu soudu ověřit, zda je ve zvolených referenčních státech metoda stanovení poplatků, založená na velikosti dotyčné prodejny nebo prostoru pro poskytování služeb, obdobná s metodou používanou v Lotyšsku. Pokud by tomu tak bylo, mohl by uvedený soud dojít k závěru, že srovnávací základna byla jednotná, pod podmínkou, že srovnání s poplatky účtovanými v členských státech, jejichž hospodářské podmínky se liší od hospodářských podmínek v Lotyšsku, bylo provedeno na základě PPP.
- 46 V tomto ohledu je třeba konstatovat, že jak uvedl generální advokát v bodě 85 svého stanoviska, obvykle existují značné rozdíly v cenách za totožné služby mezi členskými státy, které úzce souvisejí s rozdíly v kupní síle obyvatel vyjádřenými na základě PPP. Možnosti provozovatelů prodejen nebo prostor pro poskytování služeb zaplatit za služby organizace pro správu autorských práv jsou ovlivněny životní úrovní a kupní silou. Srovnání ceny za danou službu v různých členských státech s odlišnou životní úrovní tedy nutně vyžaduje zohlednění PPP.
- 47 A konečně, předkládající soud se zabývá tím, zda je třeba srovnávat jednotlivé segmenty uživatelů, nebo průměrné poplatky za všechny segmenty.
- 48 Jak bylo potvrzeno na jednání, výraz „segmenty uživatelů“ se týká prodejen a prostor pro poskytování služeb určité velikosti. V tomto ohledu z písemností ve spisu, který má Soudní dvůr k dispozici, a z vyjádření na jednání plyne, že rozdíl v poplatcích lze konstatovat zejména v rámci jednoho specifického segmentu.
- 49 Dotyčnému orgánu pro hospodářskou soutěž přísluší provést srovnání a vymezit jeho rámeček, přičemž disponuje určitým manévrovacím prostorem, protože neexistuje jen jediná vhodná metoda. Jako příklad je třeba uvést, že ve věcech, ve kterých byly vydány rozsudky ze dne 13. července 1989, Tournier (395/87, EU:C:1989:319), jakož i ze dne 13. července 1989, Lucazeau a další (110/88, 241/88 a 242/88, EU:C:1989:326), se srovnání týkalo poplatků vybíraných v jednotlivých členských státech od modelové diskotéky s určitými charakteristikami, mezi něž patřila i velikost.
- 50 Existují-li náznaky toho, že případná nadměrnost poplatků se týká určitého nebo určitých segmentů, což přísluší ověřit předkládajícímu soudu, je vhodné provést srovnání uvedených segmentů.

51 Vzhledem ke všemu, co bylo uvedeno výše, je třeba na druhou, třetí a čtvrtou otázku odpovědět, že pro účely posouzení, zda organizace pro správu autorských práv účtuje nepřiměřené ceny ve smyslu čl. 102 druhého pododstavce písm. a) SFEU, je vhodné srovnat výši jejích poplatků s výši poplatků účtovaných v okolních státech, jakož i s poplatky účtovanými v dalších členských státech upravenými na základě PPP, pod podmínkou, že referenční státy byly vybrány na základě objektivních, přiměřených a ověřitelných kritérií a že základ provedených srovnání je jednotný. Existují-li náznaky toho, že nadměrnost poplatků se týká určitého nebo určitých uživatelských segmentů, je vhodné srovnat poplatky účtované v těchto segmentech.

K páté a šesté otázce

52 Podstatou páté a šesté otázky předkládajícího soudu je, od jaké úrovně má být rozdíl mezi srovnávanými poplatky považován za zřetelný, a má tudíž naznačovat zneužití dominantního postavení, a dále, jaké důkazy může organizace pro správu autorských práv předložit k tomu, aby vyvrátila nadměrnost poplatků.

53 Nejprve je třeba připomenout, že pokud podnik s dominantním postavením stanoví za své služby poplatky, které jsou zřetelně vyšší než poplatky uplatňované v jiných členských státech, je nutné tento rozdíl považovat za ukazatel zneužití dominantního postavení (rozsudky ze dne 13. července 1989, Tournier, 395/87, EU:C:1989:319, bod 38, jakož i ze dne 13. července 1989, Lucazeau a další, 110/88, 241/88 a 242/88, EU:C:1989:326, bod 25).

54 Jak uvádí předkládající soud, v projednávaném případě je přitom rozdíl ve výši poplatků uplatňovaných v Lotyšsku a poplatků uplatňovaných v ostatních referenčních členských státech menší, než byly rozdíly konstatované mezi poplatky v určitých členských státech ve věcech, v kterých byly vydány rozsudky ze dne 13. července 1989, Tournier (395/87, EU:C:1989:319), jakož i ze dne 13. července 1989, Lucazeau a další (110/88, 241/88 a 242/88, EU:C:1989:326). V tomto ohledu daný soud uvádí, že podle zjištění rady pro hospodářskou soutěž byly u ploch mezi 81 m² a 201–300 m² poplatky v Lotyšsku přinejmenším dvakrát vyšší než poplatky účtované v Estonsku a v Litvě. Pokud jde o srovnání s poplatky účtovanými v ostatních členských státech uvedených v bodě 43 rozsudku v projednávané věci, uvedený soud konstatoval, že poplatky účtované v Lotyšsku o 50 % až 100 % převyšují průměrnou výši poplatků v Unii, přičemž upřesnil, že pokud jde o poplatky za prostory o ploše mezi 85,5 m² a zhruba 140 m², pouze poplatky účtované v Rumunsku jsou vyšší než poplatky v Lotyšsku.

55 Z rozsudků ze dne 13. července 1989, Tournier (395/87, EU:C:1989:319), jakož i ze dne 13. července 1989, Lucazeau a další (110/88, 241/88 a 242/88, EU:C:1989:326) však nelze vyvozovat, že takové rozdíly, jako jsou rozdíly zjištěné ve věci v původním řízení, nemohou být nikdy považovány za „zřetelné“. Neexistuje totiž hranice, jejímž překročením by musel být poplatek považován za „zřetelně vyšší“, jelikož v tomto ohledu jsou rozhodující okolnosti každého jednotlivého případu. Rozdíl mezi poplatky tak může být považován za „zřetelný“, je-li značný a přetrvávající ve světle skutkových okolností týkajících se zejména dotčeného trhu, což přísluší posoudit předkládajícímu soudu.

56 V tomto ohledu je třeba zdůraznit, že jak uvedl generální advokát v bodě 107 svého stanoviska, k tomu, aby mohly být poplatky považovány za „zneužívající“, musí tento rozdíl dosahovat určité úrovně. Mimoto musí tento rozdíl po určitou dobu přetrvávat a nesmí být dočasný nebo sporadický.

57 Dále je třeba uvést, že tyto prvky jsou pouze ukazatelem zneužití dominantního postavení. Organizace pro správu autorských práv má možnost tento rozdíl zdůvodnit poukázáním na objektivní rozdíly mezi situací dotyčného členského státu a situací panující ve všech ostatních členských státech zařazených do srovnání (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 13. července 1989, Tournier, 395/87, EU:C:1989:319, bod 38, jakož i ze dne 13. července 1989, Lucazeau a další, 110/88, 241/88 a 242/88, EU:C:1989:326, bod 25).

- 58 Pro odůvodnění takového rozdílu mohou být zohledněny určité prvky, jako je například vztah mezi výší poplatku a částkou skutečně vyplacenou majitelům práv. Pokud totiž část výnosu z poplatků určená na pokrytí nákladů na výběr, na administrativu a na vyplácení značně převyšuje část vyplacenou majitelům autorských práv, není vyloučeno, že rozbujelost administrativní struktury, a tudíž i vysokou úroveň poplatků, může vysvětlovat právě nedostatek hospodářské soutěže na dotčeném trhu (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 13. července 1989, *Tournier*, 395/87, EU:C:1989:319, bod 42, jakož i ze dne 13. července 1989, *Lucazeau a další*, 110/88, 241/88 a 242/88, EU:C:1989:326, bod 29).
- 59 V projednávaném případě AKKA/LAA na jednání uvedla, že náklady na výběr, na administrativu a na vyplácení nepřekračují 20 % celkově vybrané částky. Je-li tomu tak, což musí ověřit předkládající soud, nejví se být tyto náklady na první pohled nepřiměřené částkám vypláceným majitelům autorských práv, a tudíž nesvědčí o neefektivní správě. Mimoto skutečnost, že uvedené náklady jsou vyšší než v referenčních členských státech, by bylo možné vysvětlit objektivními prvky majícími dopad na náklady, například zvláštní právní úprava zatěžující fungování administrativy nebo jiné charakteristiky vlastní dotčenému trhu.
- 60 Pokud by se naproti tomu ukázalo, že odměny vyplácené AKKA/LAA majitelům práv jsou vyšší než odměny vyplácené v referenčních státech a že tento rozdíl může být považován za zřetelný, AKKA/LAA by musela tuto okolnost odůvodnit. Takové odůvodnění by mohlo spočívat v existenci vnitrostátních právních předpisů týkajících se spravedlivého odměňování, které by se odlišovaly od předpisů ostatních členských států, což by musel ověřit předkládající soud.
- 61 Z toho plyne, že na pátou a šestou otázku je třeba odpovědět, že rozdíl mezi srovnávanými poplatky musí být považován za zřetelný, je-li značný a přetrvávající. Takový rozdíl naznačuje zneužití dominantního postavení a organizaci pro správu autorských práv v dominantním postavení přísluší prokázat, že její ceny jsou přiměřené, přičemž musí vycházet z objektivních prvků majících dopad na náklady na správu nebo na odměňování majitelů práv.

K sedmé otázce

- 62 Sedmou otázkou se předkládající soud táže, zda v případě, kdy je prokázáno protiprávní jednání uvedené v čl. 102 druhém pododstavci písm. a) SFEU, mají být pro účely určení výše pokuty odměny pro majitele práv zahrnuty do obratu dotyčné organizace pro správu autorských práv.
- 63 Z článku 5 nařízení č. 1/2003 plyne, že orgány pro hospodářskou soutěž členských států mohou v rámci použití článku 102 SFEU ukládat pokuty, penále nebo jiné sankce stanovené vnitrostátními právními předpisy.
- 64 V tomto ohledu je třeba dbát na jednotné uplatňování článku 102 SFEU v celé Unii za účelem dosažení účinného používání uvedeného článku. I když tedy čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003, použitelný na pokuty uložené Evropskou komisí v případech porušení článků 101 a 102 SFEU, nezavazuje vnitrostátní orgány pro hospodářskou soutěž, je vhodné, aby tyto orgány k posuzování obratu podniku pro účely stanovení maximální výše pokuty, která mu má být uložena za porušení článku 102 SFEU, přistupovaly v souladu s výkladem pojmu „obrat“ uvedeného v tomto článku 23.
- 65 Podle ustálené judikatury Soudního dvora se přitom uvedený pojem vztahuje k hodnotě tržeb za zboží nebo služby dosažených dotyčným podnikem a odráží skutečnou hospodářskou situaci tohoto podniku (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 7. září 2016, *Pilkington Group a další v. Komise*, C-101/15 P, EU:C:2016:631, body 16 až 18 a citovaná judikatura).

- 66 Jak již bylo uvedeno v bodě 33 rozsudku v projednávané věci, v projednávaném případě služby agentury AKKA/LAA spočívají ve výběru poplatků, z nichž jsou odměňováni autoři hudebních děl. Předkládajícímu soudu přísluší s ohledem na všechny relevantní okolnosti věci v původním řízení zkoumat, zda část těchto poplatků představující odměny vyplácené uvedeným autorům je součástí hodnoty služeb poskytovaných agenturou AKKA/LAA.
- 67 V tomto ohledu by předkládající soud mohl vzít zejména v potaz právní a hospodářské vztahy existující na základě vnitrostátního práva mezi AKKA/LAA jakožto prostředníkem a majiteli práv a na jejich základě určit, zda představují hospodářskou jednotku. Pokud by tomu tak bylo, část představující odměny uvedených majitelů by mohla být považována za součást hodnoty služby poskytované agenturou AKKA/LAA.
- 68 Kromě toho je třeba uvést, že pokud vnitrostátní orgány pro hospodářskou soutěž ukládají pokutu, musí být, podobně jako každá sankce uložená vnitrostátními orgány z důvodu porušení unijního práva, účinná, přiměřená a odrazující (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 8. července 1999, Nunes a de Matos, C-186/98, EU:C:1999:376, bod 10 a citovaná judikatura).
- 69 Pro účely stanovení konečné výše pokuty je v tomto ohledu třeba zohlednit rovněž to, že rada pro hospodářskou soutěž v roce 2008 již AKKA/LAA z důvodu, že uplatňovala nepřiměřené ceny, jednu pokutu uložila a během roku 2013 jí na základě nového šetření napadeným rozhodnutím uložila z důvodu porušení čl. 102 druhého pododstavce písm. a) SFEU další pokutu.
- 70 K zajištění účinné, přiměřené a odrazující povahy uložené sankce, jak je uvedena v bodě 68 tohoto rozsudku, je tudíž třeba zohlednit celkovou délku trvání protiprávního jednání, jeho opakující se povahu, jakož i to, zda měla první pokuta dostatečně odrazující účinek.
- 71 Na základě výše uvedených úvah je třeba na sedmou otázku odpovědět, že v případě, kdy je prokázáno protiprávní jednání uvedené v čl. 102 druhém pododstavci písm. a) SFEU, musí být pro účely určení výše pokuty odměny pro majitele práv zahrnuty do obratu dotyčné organizace pro správu autorských práv pod podmínkou, že tyto odměny jsou součástí hodnoty služeb poskytovaných uvedenou organizací a jejich zahrnutí je nezbytné k zajištění účinné, přiměřené a odrazující povahy uložené sankce. Předkládajícímu soudu přísluší, aby s ohledem na všechny okolnosti projednávané věci posoudil, zda jsou tyto podmínky splněny.

K nákladům řízení

- 72 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (druhý senát) rozhodl takto:

- 1) Obchod mezi členskými státy může být ovlivněn úrovní poplatků stanovených organizací pro správu autorských práv, která má monopol a spravuje i práva zahraničních majitelů, takže se uplatní článek 102 SFEU.**
- 2) Pro účely posouzení, zda organizace pro správu autorských práv účtuje nepřiměřené ceny ve smyslu čl. 102 druhého pododstavce písm. a) SFEU, je vhodné srovnat výši jejich poplatků s výší poplatků účtovaných v okolních státech, jakož i s poplatky účtovanými v dalších členských státech upravenými na základě parity kupní síly, pod podmínkou, že referenční státy byly vybrány na základě objektivních, přiměřených a ověřitelných kritérií a že základ**

provedených srovnání je jednotný. Existují-li náznaky toho, že nadměrnost poplatků se týká určitého nebo určitých specifických uživatelských segmentů, je vhodné srovnat poplatky účtované v těchto segmentech.

- 3) Rozdíl mezi srovnávanými poplatky musí být považován za zřetelný, je-li značný a přetrvávající. Takový rozdíl naznačuje zneužití dominantního postavení a organizaci pro správu autorských práv v dominantním postavení přísluší prokázat, že její ceny jsou přiměřené, přičemž musí vycházet z objektivních prvků majících dopad na náklady na správu nebo na odměňování majitelů práv.
- 4) V případě, kdy je prokázáno protiprávní jednání uvedené v čl. 102 druhém pododstavci písm. a) SFEU, musí být pro účely určení výše pokuty odměny pro majitele práv zahrnuty do obrátu dotyčné organizace pro správu autorských práv pod podmínkou, že tyto odměny jsou součástí hodnoty služeb poskytovaných uvedenou organizací a jejich zahrnutí je nezbytné k zajištění účinné, přiměřené a odrazující povahy uložené sankce. Předkládajícímu soudu přísluší, aby s ohledem na všechny okolnosti projednávané věci posoudil, zda jsou tyto podmínky splněny.

Podpisy.